

Pravila Internacionalnog Kongresa za kemijsku nomenklaturu u Ženevi od god. 1892. bila su kroz gotovo 40 godina jedina, koja su imala međunarodnu vrijednost. Njihovi principi zadržani su u bitnim crtama u liješkoj konvenciji, a mnoga su od njih i potpuno preuzeta. Smatralo se, da je od interesa donijeti tekst ženevske konvencije, u prvom redu zbog njegova historijskog značenja, tim više što se taj tekst nalazi u Zagrebu svega na tri mjesta, a do sada nije objelodanjen na našem jeziku. Ženevska konvencija sadrži osam toga nekolicina pravila, koja u liješkoj konvenciji nisu dotaknuta, te je pitanje njihove upotrebe otvoreno (pravila 32., 40. i 51.—60.)

Tekst prevoda dan je prema referatu Arendta u C. 1892, II, i te se nastojalo da se, čim je to više moguće, sačuva njegov prvobitni karakter. Time se mogu objasniti njegove mjestimične nesuvremenosti u formulaciji i njegove nedosljednosti.

Poseban komentar ženevskoj nomenklaturi nije dodan, jer se smatra, da je najpotrebnije već istaknuto u komentaru liješkoj konvenciji, a pravila 32., 40. i 51.—60. da se mogu dovesti u sklad s liješkom nomenklaturom.

Literatura

- 1) Arendt, Chem. Zentr., 1892, II, 1.
- 2) Grignard, Traité de chimie organique. T I, 1073—1108 (1935).
- 3) Patterson, J. Am. chem. Soc., 55 (1933) 3905 i poseban otisak str. 3925 a i b.
- 4) Comptes Rendus XV. konferencije Internacionalne Unije za čistu i primijenjenu kemiju, Amsterdam 1949.

Glavna godišnja skupština Hrvatskog kemijskog društva za godinu 1952.

Glavna godišnja skupština Hrvatskog kemijskog društva održana je dne 26. ožujka 1952. u predavaoni Kemijskog instituta Prirodoslovno-matematičkog fakulteta na Štrossmajerovom trgu 14.

Prisutni: S. Ašperger, S. Babić, G. Bach-Dragutinović, I. Bačić, Lj. Barić, M. Bravar, I. Brihta, E. Cerkovnikov, D. Cernjak, D. Dvornik, I. Filipović, L. Filipović, V. A. Fišer, M. Fišer-Hermann, Z. Fuks, Z. Gerić, D. Grdenić, E. Guštak, V. Hahn, J. Herak, L. Ivanček, H. Iveković, N. Javor, N. Jonke, M. Jurman, M. Karšulin, D. Keglević-Brovat, B. Kitran, J. Kratochvil, V. Krajovan, M. Kranjčević, F. Krleža, S. Kveder, A. Ledich, H. Manasse, L. Marić, O. Marijan, Z. Marković, E. Matijević, S. Miholić, M. Mildner, K. Mirnik, M. Mirnik, M. Mudrovčić, M. Munk-Weinert, R. Munk, V. Njegovan, T. Palmar, M. Pažić, T. Pinter, N. Plavšić, M. Plotnikov, E. Rajner, N. Rumen, P. Sabioncello, K. Schulz, V. Seifert, R. Seiwert, Z. Smolčić, B. Stavrić, K. Strižić, D. Sunko, A. Šarić, N. Škarica, S. Štefanac, B. Težak, Lj. Ubel-Breberina, F. Valić, V. Vouk, O. Weber, R. Wolf, M. Žerdik.

Predsjednik Podhorsky otvara skupštinu u 18 sati, pozdravlja prisutne članove i predstavnika Jugoslavenske akademije prof. Z. Markovića, te zatim drži referat o XVI. Konferenciji Internacionalne unije za čistu i primijenjenu kemiju u New Yorku i Washingtonu u rujnu 1951.

Poslije referata predsjednika Podhorskog izabran je zapisničar (Plavšić), te dvojica ovjegovitelja zapisnika (Sabioncello i Guštak).

Iza toga predsjednik daje riječ tajniku Težaku.

Izvještaj tajnika

Hrvatsko kemijsko društvo, uzevši kao cjelinu, u prošloj je godini prolazilo kroz razvojno razdoblje, koje bi se ukratko moglo označiti kao: 1) djelomična stagnacija na unutrašnjem društvenom sektoru s pojedinačnim, ali jasnim znakovima slabljenja društvene aktivnosti i 2) djelomična afirmacija naših nastojanja u saveznom i internacionalnom okviru.

Da osvjetlimo te tvrdnje, pokušajmo ući u malo detaljniju analizu našeg stanja: Temeljne smjernice naše društvene aktivnosti pokušao sam ocrtati u svom tajničkom izvještaju 1950. godine. Tada sam spomenuo, da je stožerna točka HKD-a razvijanje znanstvenih istraživanja i olakšanje stručne i znanstvene izobrazbe s obzirom na kemiju u našoj sredini. Spomenuo sam i karakteristike, opće i posebne, neke sasvim konkretne, koje bi morali naći u cjelokupnoj našoj društvenoj aktivnosti. Baš s obzirom na stanovište, koje sam tada kao i u svim drugim prilikama zauzimao, prisiljen sam priznati, da se stvari ne razvijaju tako, kako bi to bilo za željeti, ili — što više — kako bi trebalo biti. Mnogi od Vas će pomisliti, da ću opet otpočeti s jadikovkama, kako kod nas nema ni od kuda pomoći za našu kemiju i da nema literature, aparatura, ljudi, organizacije; da nema pravog razumijevanja, ni adekvatne potpore mnogih, koji su iz svih mogućih razloga, počevši od idejno-političkih, pa do neposredno materijalnih, zainteresirani na razvoju kemije kod nas; ukratko da nema mnogo toga izvan nas, a što je potrebno i nužno. Međutim sve to ja pretpostavljam kao dovoljno poznato. Na mnogo toga pokazivao sam prilikom svojih ranijih izvještaja; nešto se je popravilo, nešto se je jedva pomaklo, ali najveći dio moje tužaljke i danas je, držim podjednako aktuelan. Mnogi mi prigovaraju, da previše tražim. Ja uvidam, ti mnogi su u pravu. Puno previše tražim od drugih, od onih koji nisu ni kemičari, ni znanstveni radnici, a puno premalo od nas samih. Previše dobro znam, da smo siromašna zemlja, koja trpi od svakakve oskudice. Zato ću pokušati, da iz mog raspravljanja što više izuzmemo vanjske faktore i da kažem nešto o nama, o tome kakvi jesmo, i što bi trebali da budemo. Da se razumijemo. Ja imam dovoljno životnog iskustva, a da bi se mogao zanositi mišlju, da je dovoljno nešto poželjeti ili nešto konstatirati, pa da se samim time nešto istinski i mijenja. Ne, ja znam, da je naša sredina sastavljena od takovih kinetičkih jedinica, koje u svojim kompleksima intelekta, instinkta i osjećajnih impulsa predstavljaju nešto, što je u svojoj statističkoj raspodjeli prilično konstantno; ja znam za magično djelovanje velikih brojeva, kao i za ustrajnost masa bilo u pokretu ili mirovanju; ali istovremeno znam i za organičke sastave počevši od kristalizacionih područja, pa do većinom neodredivih jedinica ljudskog društva. I jer znam da su ideje, jasne diagnoze, otvorena priznanja, u svakoj organičkoj jedinici, pa tako i u društvenoj zajednici, značile stvaranje kristalizacionih centara nasuprot entropijske amorfnosti, iznijet ću ovdje nešto o nama, nama kemičarima; nama

specijaliziranim intelektualcima, koji djeluju na univerzitetu, akademiji, institutima, administracij i produkciji svih mogućih resora. Reći ću nešto o tome, što jesmo i što bi trebala naša sredina, Zagreb, Hrvatska, Jugoslavija, Evropa i svijet u nama naći. Opet će neki od Vas primijetiti: što se sve to tiče nas na ovoj skupštini, kad od tajnika očekujemo konkretni, tajnički izvještaj.

Sa svoje strane, ja osjećam dužnost, baš kao funkcioner jednog znanstvenog društva s otvorenim članstvom stručnjaka, da progovorim ne samo o onome, što je vanjsko i po izgledu površno, već i onome, što je dublje, što je podloga i temeljno opravdanje cjelokupnog našeg postojanja i djelovanja. Meni izgleda, da sam obvezan da kažem nešto o našoj sredini baš zbog toga, što mi je ova siromašna zemlja, gdje je svaki dolar i te kako potreban, omogućila put, koji je stajao oko 1.000 dolara. Na tom putu mogao sam upoznati prilike, koje predstavljaju izvanredna tehnička i organizatorna dostignuća baš u sferi čiste i primijenjene znanosti, pa mi se čini, da sam upravo dužan, da iznesem neke poglede, gdje će se reflektirati ta moja iskustva, koja sam stekao, ne samo za sebe, već i za sredinu, kojoj pripadam.

Najprije valja nešto reći o specifičnosti naše sredine, osobito ove kemijske u Zagrebu, kao jednom od najjačih naših znanstvenih i kulturnih centara. Meni se čini, da sredene prilike Zagreba znače istovremeno najviše za cjelokupnu znanost i u drugim centrima, kao i u provinciji. Prema tome Zagreb je za sve od prvenstvenog interesa, i to u svim smjerovima znanosti, struke i svih njihovih praktičnih manifestacija.

Sastav Zagrebačkog kemijskog centra. Najprije brojčano — od čega se sastojimo. Mi imamo u Zagrebu:

21 univerzitetskih laboratorija pretežno kemijskog karaktera,

13 znanstveno-industrijskih instituta s većim kemijskim pogonom,

23 manja ili veća kemijska laboratorija, u vezi s praktičnim zadacima ili produkcijom, što znači ukupno

57 laboratorija.

Uz to možemo pribrojiti još i

10 laboratorija ili instituta bližih struka, što čini oko 67 laboratorija, u kojima radi oko 300 kemičara.

Na drugim dužnostima nastavnog i administrativnog karaktera imamo sigurno oko 50 kemičara, tako da se zagrebački kolektiv može predstaviti s preko 350 profesionalnih kemičara. Za neke stručne i znanstvene, uglavnom organizatorne aktivnosti, moramo još uzeti u obzir da postoje i neke druge nekemijske ustanove, koje su također za nas od interesa. Tako na pr. biblioteke, kojih ima oko 10 izvan neposrednog kemijskog kruga. Prema tome za mnogo toga, što nas neposredno interesira bilo u pogledu struke, pribora, uređaja, aparature i literature, mi moramo s osobitim sistemom suradnje obuhvatiti oko 80 ustanova i laboratorija s kojih 350 kemičara, dok uzevši u obzir čitavu Republiku Hrvatsku bilo bi oko 100 ustanova i poduzeća s kojih 450 kemičara. Usput možemo spomenuti, da u cijeloj državi ima kojih 1400 kemičara.

Ono što je osobito za nas karakteristično, to je velika rascjepkanost, s jedne strane na male radne jedinice, koje su prostorno odijeljene i rasute, dok s druge strane heterogenost interesnih sfera počevši od one fundamentalnih istraživanja, raznih ispitivanja, vršenja nastavnih i administrativnih zadataka, pa sve do praktičnih analiza u svim mogućim sektorima poljoprivrede, zdravstva, rudarstva i dr., te neposrednog učešća u produkciji najrazličitijih tehnoloških dobara.

Prema tome mi svi zajedno predstavljamo personalni i materijalni sastav, koji se može, na pr. u Americi uzeti kao prosjek za veću kompaniju, gdje obično radi samo u istraživačkom laboratoriju oko 100 do 150 osoba, s oko 1.500.000 dolara sredstava godišnje.

Iz ovakvog stanja valja povući neke konzekvencije:

1) mi ne možemo poći putem nezavisnog opremanja i rada svih tih sitnih radnih jedinica; 2) mi ne možemo uvesti neki pregledni i jedinstveni sistem ni s jednostavnim rasformiranjem ni preformiranjem pojedinih jedinica, jer svaka od njih vrši stanovitu, više ili manje životnim zahtjevima uvjetovanu funkciju i 3) mi ne možemo osnivati neke naše velike, super jedinice, ako ne želimo onesposobiti postojeće.

Dakle činjenično stanje niti je jednostavno, a niti zadovoljava, a ipak je nešto potrebno učiniti, jer potrebe i zadaci, koji se pred znanost, istraživanja, ispitivanja i unapređivanja stavljaju svakim danom su veći, teži i aktuelniji s obzirom na produkciju dobara, kao i opće održanje naše narodne, društvene i državne zajednice.

Mi nemamo takovu situaciju, kako se to može naći u jednoj proizvođačkoj kompaniji; zahtjevi na nas su stotruko kompliciraniji. Mi moramo odgovarati za stručno-znanstveni sektor kompleksne zajednice, gdje se postavljaju i rješavaju istovremeno. problemi iz opće kulturne, fundamentalno-znanstvene, nastavne, neposredno-praktične i obrambene sfere i sve to u takovom obliku, gdje se deficit na jednom sektoru odmah odražava na općoj slabosti drugoga.

Smiješno je zamisliti, da mi svi, koji kroz jedno stoljeće našeg kako-tako kulturnog razvoja nismo uspjeli sastaviti u cijelom Zagrebu ni jedan komplet najpotrebitije stručne literature, možemo očekivati neki prosperitet, ako će pokušati svaki za sebe da izolirano stvori prijeko potrebnu literaturu i aparaturu rekvizite.

Mi smo prema tome nužno upućeni jedni na druge; što više mi moramo predstavljati za mnogo toga i jednu jedinstvenu cjelinu. A je li mi idemo tim smjerom? Je li je to svima nama jasno? Da li se mi prema tome ravnamo? Ja moram odgovoriti na te upitnike velikim dijelom niječno. Mi živimo, djelujemo i pravimo najviše planova, gledajući unatrag, kao da su nam ideal prilike unatrag kojih pedeset godina, kad su Zagreb i Hrvatska bili provincija na razini jedne kolonije.

U sferi znanosti i visoke nastave, pretežno i u drugim više specifičnim resornim institucijama uspnijedio se jedan egoistični duh, koji se može najbolje označiti kulturnim i stručnim »grajzlerstvom«. Svaki hoće imati svoj časopis, svoju knjigu, svoj aparat, kod čega se ide tako daleko, da više puta ni pripadnici iste institucije ne mogu da se tim sredstvima koriste. Mi još nismo svjesni, da je sve, sve do u najveću sitnicu što se stavlja na raspolaganje jednom istraživaču ili istraživačkoj odnosno svakoj drugoj našoj instituciji zajedničko, opće dobro, koje valja do maksimuma koristiti. I što tih dobara imamo manje, da tim više valja misliti na organizacione oblike, kako da se iskoristivost svega, što postoji, do maksimuma poveća.

To međutim ne vrijedi samo za rekvizite; to isto se odnosi i na ljude i njihov rad. Mi moramo biti svijesni, da se rezultati ni u fundamentalnoj, ni primijenjenoj znanosti ne mogu postići nekim slučajnim, pojedinačnim zahvatima. Mi kao kolektiv možemo, s obzirom na kompleksnost sastava, pokazivati mnoge slabosti, ali — s druge strane taj kolektiv ima i velikih prednosti, koje leže u stanovitom stupnju slobode, različnosti iskustava, te radnih područja, koje prednosti nam mogu dati sasvim odlučne izgledе na uspjeh jednako u našem lokalnom, nacionalnom, kao i internacionalnom okviru. Te prednosti su pak uslovljene jednim elastičnim sistemom suradnje.

Meni izgleda, da se takav elastični sustav suradnje može ostvariti prvenstveno u okviru stručnih i znanstvenih društava, i to društava s otvorenim članstvom.

Mi u tom pogledu imamo već i izgrađenu temeljnu armaturu; imamo: 1) Knjižnicu, 2) Arhiv za kemiju i 3) Kolokvije. Jedno, drugo i treće je došlo do stanovitog razvojnog stupnja, gdje se traži još jasniji stav s obzirom na njihovu afirmaciju, a sve to baš s obzirom na zadatke, koji se postavljaju pred zagrebački, hrvatski, a velikim dijelom i pred jugoslavenski znanstveni i stručni kolektiv.

Knjižnica. Ona mora postati koordinator cjelokupne politike nabavljanja, raspodjeljivanja i iskorištenja jednako periodične kao i povremene stručne, kemijske, te opće znanstvene literature. U njoj je doduše sastavljena, uz materijalnu pomoć Jugoslavenske Akademije, kartoteka svih časopisa, koji mogu biti od interesa za kemičare, ali nama još uvijek manjka popis enciklopedija, knjiga, separata, mikrofilmova i drugog dokumentarnog materijala. Uz to nije još uvijek uspostavljen efikasan sustav za naručivanje, raspodjelu i iskorišćenje literature, a bez toga se ne može govoriti o organizaciji zagrebačkog znanstvenog i stručnog centra.

Arhiv za kemiju prolazi opet kroz kritičnu fazu zbog potpuno nejasne financijske situacije. Ugovor o financiranju s Generalnom direkcijom kemijske industrije je pred raskidom, jer Ekonomsko-tehnološki institut je otpočeo sa svojom publikacijom »Kemija u industriji«. Uz to je i sama redakcija Arhiva u ovoj godini imala pred sobom neke nove momente, povezane sa značenjem i značajem kritike u našem stručnom životu. Za nadati se je, da će jednako i financijske i druge poteškoće biti prebrođene, pa da će naš Arhiv za kemiju biti u prilici, da odigra vrlo odlučnu ulogu ne samo za Hrvatsko kemijsko društvo, već i za Jugoslaviju, a djelomično i za internacionalni kemijski kolektiv.

Kolokviji pokazuju stanje, koje zabrinjava. Oni bi morali biti neposredan forum za iznošenje stručne i organizatorne materije našeg kolektiva; oni bi morali biti izraz našeg jedinstva, interesne povezanosti, stručne pomoći, kao i inicijacije svih akcija, koje ulaze u sferu našeg znanstvenog, stručnog i kulturnog bavljenja. Sve što se u našem krugu odigrava, bilo to iz područja anorganske ili organske, fizičke ili tehnološke kemije, bez obzira na nastavni, istraživački, terminološki ili administrativni sektor, moralo bi interesirati svakog našeg člana, i što je taj član na odgovornijem položaju, tim više valja očekivati njegovo aktivno sudjelovanje, ili — u najmanju ruku — prisustvovanje tim našim četnajstodnevним sastancima. Mi nismo zadovoljni s tim kolokvijima, ali oni su odraz onoga što jesmo; u tom su neposredni i vjeran odraz. Mi ne možemo od nekog društva i njegovog rada očekivati više, nego što u takovo društvo kao članovi ulažemo. Pa prema tome ostaje na svima nama obaveza da potražimo puta i načina, kako će naši kolokviji, kao neposredno ogledalo našeg rada, biti u svakom pogledu bolji.

Predavanja. U prošloj godini bilo je održano samo jedno i to prof. Dr. H. Erbringa iz Kölna 18. veljače.

To bi ukratko bio prikaz lokalne aktivnosti, pa ću sada preći na savezni i internacionalni okvir.

Koordinacioni odbor kemijskih društava. Ta organizacija svih republičkih društava i kemijskih jedinica FNRJ pokazala se je kao djelomično zadovoljavajuća. Prvo je stvoren skoro stalan kontakt. Drugo, započele su neke koordinativne aktivnosti jednako u Beogradu, kao i u Ljubljani u vezi s kemijskom periodičkom literaturom. Treće, pokušava se ostvariti reprezentativni organ za kemiju Jugoslavije u obliku Collectanea. Četvrto, stvara se neka jezgra za jedinstveni nastup naših kemičara s obzirom na internacionalni kontakt. Peto, pojavljuju se obrisi prvog jugoslavenskog kongresa za čistu i primjenjenu kemiju, koji bi se imao održati u listopadu ove godine uz 25-godišnjicu osnutka Hrvatskog kemijskog društva i 75-godišnjicu početka laboratorijske nastave na zagrebačkom sveučilištu.

U vezi s tim, što se traži, da veze između pojedinih republika postanu čvršće, a baš radi onih nastupa, koji bi morali biti zajednički, na posljednjem sastanku, koji se je održao 18. veljače u Ljubljani, bilo je predloženo, da se Koordinacioni odbor pretvori u Savez kemijskih društava s nešto širim kompetencijama od Koordinacionog odbora. O tom bi se imalo naše članstvo također ovom prilikom izjasniti.

Učestvovanje na kemijskom konklavu u New Yorku i Washingtonu. Predsjednik i tajnik Hrvatskog kemijskog društva su bili u mogućnosti da prisustvuju, a i da uzmu aktivno učešće na toj do sada vjerojatno najvećoj znanstvenoj manifestaciji. Prilikom proslave 75-godišnjice American Chemical Society predao sam u svojstvu izvršnog tajnika Koordinacionog odbora kemijskih društava FNRJ adrese u ime kemičara Jugoslavije, Srpskog hemijskog društva, Društva inženjera i tehničara FNRJ i Hrvatskog kemijskog društva. Mogu reći, da je poruka, koju je Hrvatsko kemijsko društvo istaknulo u svojoj adresi s obzirom na internacionalne dužnosti bila pravilno shvaćena i pozdravljena. O tome svjedoči i posebna zahvala American Chemical Society.

Uz to sudjelovao sam I. sastanku izvršnih tajnika svih kemijskih društava, na kojem sam predložio, da se sastavi iscrpni popis svih kemijskih društava na svijetu, sa svima važnijim podacima. Drago mi je naglasiti, da je ova inicijativa jednog od najmanjih kemijskih društava na svijetu prihvaćena, i da je najveće kemijsko društvo na svijetu preuzelo na sebe da taj zadatak izvrši. Dalje sam predložio u ime Koordinacionog odbora osnivanje internacionalnog kemijskog časopisa, a o tome sam održao i poseban referat u okviru Internacionalnog kongresa. Ideja je, mislim, prihvaćena i na nama je velikim dijelom, da bude i provedena. O tim fazama može Vam dati neki pregled korespondencija, koja je o tome pitanju vođena.

O drugim momentima tog velikog puta izvjestio sam našu stručnu javnost prilikom dvaju kolokvija, kao i posredstvom niza izvještaja u Sveučilišnom listu.

Od šireg značenja bit će izvještaj o t. zv. projektu Young Chemists Project, koji je predstavljen nastojanjem, da se stalno održava veza između onih kemičara, koji su kao posebno izabrani pojedinci ispod 40 godina starosti sudjelovali na kemijskom konklavu. Nažalost, ili sticajem prilika, ili našom neposobnošću nijedan kemičar iz Jugoslavije nije tim projektom bio obuhvaćen.

Evo, to su neki momenti koje — mislim — valja istaknuti.

Drugi dijelovi društvenog rada naći će svoje mjesto u izvještajima drugih funkcionera.

Program za I. Jugoslavenski kongres za čistu i primijenjenu kemiju, mislim, da spada više u program rada novog odbora, pa će valjati to pitanje kao jedno od prvih raspraviti pod točkom »Pitanja i predlozi«.

Jednako tako će valjati zauzeti stav s obzirom na: 1) Savez kemijskih društava FNRJ, 2) izdavanje Collectanee, 3) daljnje direktive rada Odboru za terminologiju i nomenklaturu, 4) organizaciju znanstvenog rada kod nas i 5) specijalno s obzirom na suradnju s Jugoslavenskom Akademijom, Savjetom za prosvjetu, nauku i kulturu, te Društvom inženjera i tehničara Hrvatske, odnosno drugim stručnim društvima.

Na kraju moram još jednom naglasiti, da smatram, da je Hrvatsko kemijsko društvo najpogodniji, neposredni, i da tako kažem automatski koordinator znanstvene i stručne aktivnosti na području kemije, a velikim dijelom i cjelokupne naše znanosti. U tom smislu Hrvatsko kemijsko društvo je onaj oblik, koji se je u cijelom svijetu iskristalizirao kao najpogodniji za takove funkcije. Kod nas je to od još daleko većeg značenja, jer znanost i tehnika traže skladnu i snažnu organizacionu strukturu, gdje će pojedini dijelovi stalno jedan drugog dopunjavati. Mi, koji smo mali i siromašni, a stavljeni pred daleko teže probleme, nego drugi, moramo na ovom sektoru pokazati sasvim osobito shvaćanje i našeg položaja i naših dužnosti. Mi moramo biti prethodnici na mnogim putovima, koji su još potpuno neistraženi, pa makar se oni nalaze na lokalnom, nacionalnom ili internacionalnom području. To smo dužni jednako kao stručnjaci i kao ljudi.

Nakon izvještaja tajnika podnosi svoj izvještaj blagajnik Matijević.

Izvještaj blagajnika

Stanje blagajne na dan 26. ožujka 1952. bilo je		
Saldo 28. III. 1951.	Din.	186.011.50
Primitci od 28. III. 1951. do 26. III. 1952.	„	508.733.—
	Ukupno	Din. 694.744.50
Izdaci od 28. III. 1951. do 26. III. 1952.	„	466.940.50
Gotovina društva	Din.	227.804.—
Od toga u Narodnoj banci	„	226.836.—
U ručnoj blagajni	„	968.—
Glavne stavke na strani primitaka bile su:		
Članarine	Din.	29.680.—
Prodaja »Arhiva«	„	14.620.—
Refundirano za separate	„	23.070.—
Subvencije:		
Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu NRH	„	180.000.—
Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu FNRJ	„	100.000.—
Jugoslavenska Akademija, Zagreb	„	65.000.—
Refundacije Socijalnog osiguranja	„	70.000.—
Ostalo su prijenosi iz Narodne banke u ručnu blagajnu i refundacije krivo izvršenih doznaka.		
Glavne stavke na strani izdataka bile su:		
Troškovi za »Arhiv«, 22 (1950) i doprinos za »Arhiv«, 23 (1951) 1/2	Din.	255.780.—
Honorari glavnog urednika, nagrade i usluge	„	38.700.—
Plaća činovnika (bibliotekara)	„	97.336.—
Nabavke papira i kanc. pribora	„	18.087.—
Marke, poštarina, biljezi	„	12.704.—
Posjet prof. Erbringa	„	8.878.—
Povelja za American Chemical Society	„	5.870.—
Ostatak su prijenosi iz banke u ručnu blagajnu i refundacije krivo izvršenih doznaka.		

Usporedimo li blagajničke iskaze prošle i ove godine vidimo, da se je materijalno poslovanje društva upravo udvostručilo. Novčani je promet de facto još veći, jer je jedan dio troškova oko izdavanja »Arhiva« 23 (1951) 1/2 snosila Generalna direkcija kemijske industrije, a to nije knjiženo na našem računu.

Iako bi iz ovih podataka izgledalo, da se radi o velikom napretku materijalnog poslovanja društva, treba istaknuti, da je to dobrim dijelom samo prividno. Povišenje cijena tiskanja »Arhiva«, povišenje poštarine i ostalih troškova dovelo je do tako naglog skoka u stavkama blagajničkih knjiga. Kada bi se pokušali preračunati ovogodišnji izdaci sa starim cijenama, vjerojatno bismo ustanovili, da je materijalno poslovanje društva stagniralo.

Na kraju bih ukazao još na stavku članarina. One su neznatni dio prihoda. Kada bismo htjeli članarinama podmiriti izdatke društva, trebalo bi ih povisiti 25 puta, a to jasno nije moguće. Društvo danas efektivno poklanja svojim članovima nekoliko stotina dinara godišnje, a ipak ima članova, koji nit i svoj minimalni članski ulog od din. 100.— ne uplaćuje redovito. Ja ne plediram ovdje za povišenje članarine, jer se neznatnim povišenjem ne će društvo znatno pomoći, ali apeliram, da se uplate barem dužne članarine. Isto tako molim članove iz Zagreba, koji nisu podigli zadnji

»Arhiv«, da to učine osobno, jer društvo ne može više snositi visoke troškove poštarine za dostavu »Arhiva« članovima, koji žive u Zagrebu.

Kao dvogodišnji blagajnik mogu na kraju konstatirati, da će društvo moći udovoljiti svojim obavezama i zadacima samo, ako bude obilno subvencionirano od svih ustanova, kojima leži na srcu procvat naše kemijske nauke i struke. Društvo je i dosada dobivalo subvencije kao što se to vidi iz izvještaja i na njima se najtoplije zahvaljujemo. Obzirom na sadašnje cijene i troškove te će subvencije morati biti znatno veće, a to će trebati imati na umu i novi odbor.

Nakon izvještaja blagajnika predsjednik daje riječ glavnom uredniku »Arhiva za kemiju« Miholiću.

Izvještaj glavnog urednika »Arhiva za kemiju«

Po prvi put otkako je počeo rat uspjele je društvo, da izda »Arhiv«, svezak XXIII. u dva dvobroja, a ne kao godišnjak. To je omogućeno suradnjom sa Generalnom direkcijom kemijske industrije, koja je u glavnom financirala »Arhiv« u prošloj godini. U vezi s tim dobio je »Arhiv« i ponešto drugačiji oblik. Od »Arhiva« izišao je u rujnu prvi dvobroj, koji obuhvaća 118 stranica naučnih radova i 65 stranica referata i vijesti. U štampi je drugi dvobroj, koji će biti otprilike istog opsega. Tako će društvo u suradnji sa Generalnom direkcijom kemijske industrije za g. 1951. izdati, usprkos znatno povećanih tiskarskih troškova, opsegom najveći »Arhiv«, koji je ikad dosad izišao. Ali i sadržajem i opremom spada »Arhiv« danas među najbolje naučne časopise u zemlji. Pošto još ne mogu da damo točan broj stranica, dat ću bar broj naučnih radova iz čiste i primijenjene kemije i to za čitavo godišće. Sv. XXIII. »Arhiva« obuhvaćat će 35 originalnih naučnih radova, što je također rekord. Fizikalna kemija zastupana je sa 9 radova (26%), organska kemija sa 11 (32%), biokemija sa jednim (2%), kemijska tehnologija sa 11 (32%) i analitička kemija sa 3 (8%). U jezičnom pogledu objavljeno je 26 radova na hrvatskom (76%), 5 na engleskom (19%) i 4 na njemačkom (11%). Fizikalna i organska kemija zadržale su svoj dominantni položaj u hrvatskoj naučnoj produkciji, dok je sad znatno jače zastupana i kemijska tehnologija, što je u skladu sa znatno jače naglašenom povezanošću sa kemijskom industrijom. Kako se ta tendencija održava već nekoliko godina, daje nam to jasnu sliku razvoja kemije u Hrvatskoj, gdje dolazi do stvaranja dviju škola fizikalno-kemijske i organske, koje dvije grane pred četrdeset godina jedva da su u Hrvatskoj i postojale. Anorganska pak i analitička kemija, koje su nekoć jedine bile zastupane, potpuno su potisnute u pozadinu, što će biti u vezi i sa okolnošću, da na pr. anorgansku kemiju na dva najvažnija fakulteta već godinama predaju honorarni nastavnici.

Ugovor sa Hrvatskim kemijskim društvom o izdavanju »Arhiva« Generalna direkcija kemijske industrije razriješila je međutim sa ovom godinom i počela izdavati svoj vlastiti časopis »Kemija u industriji«. Time se »Arhiv« vraća opet u svoje prvobitno stanje i u potpuno vlasništvo Hrvatskog kemijskog društva. U isto će vrijeme biti potrebno sporazumno sa uredništvom časopisa »Kemija u industriji« raspodijeliti gradivo, kako ne bi oba časopisa objavljivala isto. Hoće li međutim naša hrvatska sredina moći za sada da podnese dva časopisa iz iste struke, morat će da pokaže tek budućnost.

Nakon izvještaja glavnog urednika »Arhiva za kemiju«, Bach-Dragutinović podnosi izvještaj o radu Odbora za kemijsku terminologiju i nomenklaturu.

Izvještaj o radu Odbora za kemijsku terminologiju i nomenklaturu

Naše Hrvatsko kemijsko društvo ima koordinirati i nadopunjavati znanstvenu i stručnu djelatnost onih kemičara, koji prema svom osnovnom zadatku rade na razvijanju kemijskih disciplina u hrvatskoj, a specijalno u našoj zagrebačkoj sredini. Međutim ovo naše društvo, jer je znanstveno društvo, ne nastupa samo kao organizacija članova, nego funkcionira u mnogo slučajeva kao onaš najširi inter-institutijski organ. Na taj način u okvir funkcija ovog društva zastjećaju najrazličitiji problemi, koji se radaju iz dana u dan iz spleta kemije i naše stvarnosti. Ti se problemi protežu od suptilnih problema naše eksperimentalne i teoretske znanosti sve do važnih pitanja naše industrijske, medicinske i ekonomske prakse. I upravo zbog toga realno funkcioniranje društva u tom rasponu najrazličitijih problema traži i odgovarajući mehanizam. Taj mehanizam je već dobrim dijelom i ostvaren u današnjoj organizaciji Hrvatskog kemijskog društva. A onaj pak dio tog korisnog mehanizma, koji ima zadatak rješavati pitanje našeg kemijskog nazivlja, a ono — kao što je opće poznato — teško opterećuje našu kemiju, ostvaren je 9. veljače 1951. godine, kad je formiran »Odbor za kemijsku terminologiju i nomenklaturu«.

Dopustite mi da svoj izvještaj o djelatnosti tog odbora iznesem prema slijedećim točkama: 1. Organizacija odbora, 2. Rad odbora i 3. Preporuke odbora.

Organizacija odbora. Novo formirani Odbor za kemijsku terminologiju i nomenklaturu, kojeg ću u daljnjem izvještaju radi kratkoće nazivati kraticom OTN, prihvatio je svakog, koji je svojom suradnjom mogao pospješiti rad na problematici kemijskog nazivlja. Ta širina, kojom se nastojao organizirati OTN, izvire iz tri razloga:

1. Pred OTN postavlja se ne samo rješavanje pitanja terminologije, t. j. rad na odabiranju stručnih tehničkih naziva, već se ujedno traži i rješavanje pitanja nomenklature, t. j. rad, kojim se nastoji postaviti naučnom stanju adekvatan sistem stručnog nazivlja. Takav opsežan rad na problematici kemijskog nazivlja, što je opće poznato, ne traži samo znanje i dobru volju, već i velik utrošak vremena, pa se samo po sebi razumije da malen broj ljudi — i uz najbolju volju — ne bi mogao u doglednom vremenu zadovoljiti postavljenom zadatku.

2. Nastojalo se da u odbor uđu protagonisti raznih mišljenja, kako bi se razvijanjem svestrane diskusije, koja je prožeta argumentima raznih stanovišta, došlo do uvjerljivog rješenja.

3. Nastojalo se da u odboru bude zastupljen što veći broj naših institucija preko kemičara iz raznih instituta.

Eto, zbog tih razloga danas dvadeset ljudi sudjeluje u radu OTN-a.

Kako je OTN trebao razrađivati problematiku znanstvenog nazivlja i anorganske i organske kemije — a problematika tih različitih grana kemije je u tolikoj mjeri specifična, da se rješavanje

tih pitanja moralo postavljati zasebno — to se rad odbora počeo istovremeno odvijati u dvije komisije: a) u Komisiji za anorgansku kemijsku terminologiju i nomenklaturu, i b) u Komisiji za organsku kemijsku terminologiju i nomenklaturu.

Danas u Komisiji za anorgansku kemijsku terminologiju i nomenklaturu surađuju: I. Brihta, I. Filipović, L. Filipović, D. Grdenić, J. Herak, H. Iveković, V. Krajočan, E. Matijević, S. Miholić, V. Njegovan, R. Podhorsky, P. Sabioncello, B. Težak, E. Wolf i G. Bach-Dragutinović, dok u radu Komisije za organsku kemijsku terminologiju i nomenklaturu sudjeluju: K. Balenović, E. Cerkovnik, E. Guštak, V. Hahn i M. Proštenik.

Odjeljeno formiranje tih specijalnih komisija omogućilo je nesmetan rad i anorganskim i organskim kemičarima na njihovom području, a pored toga — u tom i leži prednost te organizacije — istodobno odvijanje rada u dvije komisije omogućilo je hitnije rješavanje cjelokupne problematike.

Ovdje još želim istaknuti da se cjelokupna organizacija i rad Odbora odvijao pod predsjedništvom dr. ing. H. Ivekovića, koji je svojim velikim interesom za rješavanje te problematike znao održati kontinuitet rada čitavog odbora.

Rad odbora. Rad na stručnom jeziku je znanstven rad. Ne radi se ovdje samo o stvaranju, izmjeni ili čak brisanju nekih riječi, već se ovdje radi o izgradnji naučnih metoda u ovoj oblasti znanstvenog rada. Došlo je vrijeme, kad se ne pita, koliko ljudi govori ovako ili onako, već se pita, govore li ti ljudi dobro ili loše. A da se na to pitanje odgovori, treba imati siguran kriterij. Međutim do takvog kriterija nije lako doći. Do njega se dolazi ozbiljnim naučnim radom. Potrebna je analiza razvoja stručnog jezika u prošlosti, potrebno je proučiti i ocijeniti utjecaje, koji su tada djelovali, potrebno je — apstrahirajući konkretne osobine pojedinih naziva — izvući opće pravilnosti i zakonitosti tog razvoja. Otkrivajući osnovne principe, utvrditi uzajamnu vrijednost tih principa, pa tek onda s čvrsto razrađenim sistemom prići rješavanju danog problema ili dileme — to je bio metod rada ovog odbora. Tek na toj bazi postojala je garancija za razvoj polemike visokog nivoa. I upravo na tom temelju nastojalo se doći do uvjerljivih rješenja. Radeći tom metodom postali su obrisi puta, kojim će po pitanju nomenklature i drugi narodi krenuti, jasno ocrtani. Prateći razvoj kemijskog nazivlja u prošlosti i sadašnjosti neosporno dolazi do izražaja jedna težnja svih naroda svijeta. To je težnja za unifikacijom nomenklature u naučnoj literaturi.

Postoji samo jedna kemija — to je ona kemija, koja je porijeklom internacionalna i koja će i nadalje biti ne samo internacionalna, već i super-nacionalna. Takva jedinstvena kemija svih naroda traži i jedinstvenu nomenklaturu. Internacionalno unificirati kemijsku nomenklaturu — to je imperativ savremene kemije, pred kojim se ne može oglušiti nijedan napredan nacionalan odbor za kemijsko nazivlje.

Prvi korak na putu ka jedinstvenoj nomenklaturi jest unifikacija imena elemenata. Sigurno je međutim da će se unifikacija nomenklature elemenata izvesti najjednostavnijim putem t. j. putem, koji zahtijeva najmanje promjena. Unifikacija nomenklature elemenata mora se dakle nužno bazirati na već internacionalno usvojenim temeljima. Ti temelji danas već postoje. Nepo- bitna je činjenica, da danas svi kulturni narodi svijeta upotrebljavaju iste simbole kemijskih elemenata. Svaki narod, koji ne želi ostati u izolaciji, mora dakle nužno izgraditi nomenklaturu elemenata, koja se bazira na simbolima elemenata. A to znači, da i mi moramo, što prije to bolje, imena elemenata saobraziti njihovim simbolima. Drugim riječima glavni princip savremene nomenklature elemenata nužno mora biti princip konformnosti sa simbolima. Jedino takva nomenklatura, koja se bazira na principu konformnosti sa simbolima, može računati na široko prihvatanje, dok naprotiv nomenklatura, koja se ne temelji na tom principu, nužno ostaje nomenklatura uske grupe ljudi ili u najboljem slučaju jedna od mnogih nomenklatura nekog naroda. Ta perspektiva nužno nas je dakle prisilila, da i mi prihvatimo princip konformnosti naziva sa simbolom elementa.

Usvajajući taj princip odbor je lakoćom riješio niz problema:

1. Riješena je dilema koju pred nas postavljaju dubleti:

vodik — vodonik
kisik — kiseonik
ugljik — ugljenik
dušik — azot
željezo — gvožđe
antimon — stibij(um) i t. d.

U svim tim slučajevima postupa se sada prema simbolu elementa. Dakle niti vodik, niti vodonik, već prema simbolu H treba reći hidrogen; niti kisik, niti kiseonik, već prema simbolu O treba govoriti oksigen; ni ugljik, ni ugljenik, već prema C karbon; namjesto dušik i azot bolje je prema N govoriti nitrogen; između antimon i stibij(um) pravinije je stibij(um), jer je simbol Sb, i t. d. Kako vidimo ovo načelo konformnosti sa simbolom je vrlo jednostavno u primjeni, i što je najvažnije, ono se može provesti ne samo u našem jeziku, već i u jezicima svih naroda svijeta.

2. Ukazalo se rješenje pitanja transkripcije imena elemenata. O tom pitanju što je za nas bolje i lakše, da li da imena elemenata pišemo onako, kako se pišu u jeziku, iz kojeg se uzimlju, ili da se podvrgnu transkripciji, mnogo se u posljednjem vremenu raspravljalo. Danas nitko ne pomišlja, da bi bilo potrebno izvršiti transkripciju simbola elemenata: na pr. P u F, Y u I, Cm u Km, Xe u Kse i t. d. Pa ipak kod nas neki misle, da bi bilo na smetnju, kad bi se imena elemenata u stručnoj literaturi pisala u skladu sa simbolima — na pr. phosphor(us) prema P, yttrium prema Y, curium prema Cm, xenon prema Xe i t. d. — te se transkripcijom udaljuju od simbola pišući na pr. fosfor za P, itrij(um) za Y, kirij(um) za Cm, ksenon za Xe, i t. d. Oni ne vrše transkripciju simbola, ali traže transkripciju njihovih imena!

Međutim odbor je, usvajajući princip konformnosti imena sa simbolom elementa kao temeljni princip, automatski otklonio transkripciju, te sa većinom glasova prihvatio ono pisanje imena, koje je u skladu s njihovim simbolima. Na taj se način nije samo otklonilo diferiranje u pisanju imena i simbola, nego se ujedno postiglo potpuno poklapanje naših indeksa anorganskih supstan-

cija sa indeksima onih naroda, koji imaju najjaču kemijsku literaturu, što je evidentno od neobične praktične važnosti u stručnom radu.

No vodeći računa s jedne strane o znatnim promjenama, koje takva odluka može sa sobom donijeti u organskoj nomenklaturi, kao i s druge strane vodeći računa o našem pravopisu, odbor se dao sklonuti na toleranciju već uobičajene transkripcije.

Kako je na osnovu principa konformnosti imena sa simbolom uspješno riješiti pitanje nomenklature elementa, lako se onda moglo prijeći na rješavanje ostalih problema anorganske i organske nomenklature prihvatajući pravila, koja je već razradila Internacionalna Unija za čistu i primijenjenu kemiju. Tako je naša Komisija za anorgansku terminologiju i nomenklaturu prihvatila Pravila za imenovanje anorganskih spojeva, koja je razradio Komitet za reformu kemijske nomenklature Internacionalne Unije za kemiju 1940 godine, a naša Komisija za organsku terminologiju i nomenklaturu prevela je pravila za nazivanje organskih spojeva prema zaključcima konferencije u Genevi, Liègeu i Amsterdamu.

Preporuke odbora. Što se tiče anorganske nomenklature Odbor za kemijsku terminologiju i nomenklaturu preporuča:

1. Usvajati pravila za imenovanje anorganskih spojeva, koje je u svom izvještaju dao Komitet za reformu anorganske kemijske nomenklature Internacionalne unije za kemiju, 1940. godine.

2. Usvajati nomenklaturu elemenata izgrađenu na principu konformnosti imena elemenata s kemijskim simbolima.

Na pr. prema Na natrium,
O oxygenium ili oxygen,
Th thorium,
Fe ferrum,
Mn manganum ili mangan,
Cu cuprum, i t. d.

Međutim tolerira se i natrij(um), oksigen(ijum), torij(um), ferum, mangan(um), kubernum i t. d. Time neologizme vodik, ugljik, dušik, i kisik, kao i imena elemenata poznatih od davnine — željezo, bakar, zlato, srebro i t. d. — nitko ne isključuje iz narodnog jezika, već samo iz naučne nomenklature, pa će ti nazivi i dalje kao trivijalni nazivi živjeti u jeziku naše svakidašnje upotrebe.

3. Usvajati nominalnu ili imeničnu konstrukciju složenih naziva kemijskih spojeva. Na pr. za NaBr natrium-bromid. Time, jedanput za uvijek, otpada besplodna diskusija, da li je bolje: natrijumni bromid, natrijumski bromid, natrijumov bromid, natrijev bromid, natrijski bromid ili čak bromid natrija, i t. d.

Da je moguće provesti nominalnu konstrukciju naziva dokazuje i naša nova Farmakopeja, kao i Kohlbachov priručnik za kemičare.

4. Dati prednost stvaranju imena kiselina prema njihovim solima, na način kako je to prvi Strohal predložio. Ovi se novi nazivi uvode pored uobičajenih, ali već zastarjelih, imena kiselina. Tako na pr.:

za H_2SO_4 sulfatna kiselina pored sumporna kiselina,
za H_2SO_3 sulfitna kiselina pored sumporasta kiselina,
ili na pr.

za NH_4NO_3 nitratna kiselina uz nazive dušična ili dušikova kiselina,

za HNO_2 nitritna kiselina uz nazive, za koje se teško može reći koji je slabiji, t. j. uz nazive dušičasta, dušičnata ili dušikasta kiselina.

Što se pak organske nomenklature tiče preporuča se 5. Usvajati Pravila za nazivanje organskih spojeva prema zaključcima konferencija u Genevi, Liègeu i Amsterdamu.

Na koncu dopustite mi da se zahvalim svima, koji su radili na ovom složenom zadatku. Oni su svojim radom dokazali, da je krivo mišljenje, po kojem je rad na izjednačenju kemijske nomenklature neizvediv zadatak. Takvo pesimistično mišljenje potčinja naše ljude tvrdeći, da se nikad nećemo složiti, jer da nam naša subjektivnost u prilazu k tom pitanju ne dopušta prilaz k objektivnoj platformi, na kojoj bi dalje bilo lako doći do rješenja.

Takvo mišljenje je nezdravo i za sve našo štetno. Ne samo zato, što negira sposobnosti i kulturu naših ljudi, već i zato, što zatvara sve izlaze iz naše i onako teške situacije po pitanju kemijskog nazivlja.

Mi dopuštamo, da je bilo takvih subjektivnih prilazanja k pitanju terminologije i nomenklature, kad se prema »svom dobrom ukusu« ili prema »svom poznavanju duha jezika« preporučivala ova ili ona riječ, ovaj ili onaj naziv; dopuštamo čak i to, da će se još uvijek, tu i tamo, naći po koji subjektivni diskutant, ali nikad nećemo moći dopustiti, da se na osnovu tih pojedinačnih žalosnih činjenica prošlosti tvrdi, da naša sredina i naši najbolji stručnjaci nisu kulturno dorasli ovom zadatku, koji se danas pred njih postavlja. Danas više ne možemo — a i nećemo — dopuštati, da se širenjem tog nezdravog pesimizma zatvaraju vrata onima, koji prožeti novim zasadama i shvaćanjima traže rješenje tog pitanja na osnovu tolerancije svakog naučnog mišljenja, jer znadu cijeniti otvorenu plodonosnu diskusiju i vjeruju u snagu ozbiljnog naučnog rada.

Nakon što su podneseni izvještaji, prof. Njegovan izjavljuje u ime nadzornog odbora, da su pregledane knjige i računi i da je sve nađeno u redu.

Potom predsjednik Podhorsky otvara diskusiju.

Miholić se kritički osvrće na izvještaj tajnika odbora za terminologiju i nomenklaturu. Ne slaže se sa preporukama odbora i izjavljuje, da se prihvaćanjem nove nomenklature praktički ne bi ništa postiglo. Aludirajući na izvještaj tajnika odbora za terminologiju i nomenklaturu, primjećuje, da nova nomenklatura ne bi doprinijela boljem razumijevanju radova, koji se objavljuju u »Arhivu«, jer se »Arhiv« vrlo rijetko citira u inozemstvu.

Gusta k nadopunjujući izvještaj tajnika odbora za nomenklaturu primjećuje, da je pododbor za organsku nomenklaturu radio neovisno o pododboru za anorgansku nomenklaturu i da nije prihvatio njegove zaključke. Pododbor za organsku nomenklaturu je svoje prijedloge konformirao sa zaključcima ženevske konvencije.

Bach primjećuje, da je to specijalan slučaj za organsku nomenklaturu, ali ne i za anorgansku i navodi dva primjera.

Podhorsky dvoji, da bi skupština danas mogla doći do jednog definitivnog zaključka, te predlaže, da se donese neki prijedlog u pogledu daljnje diskusije o tom pitanju.

Njegovan predlaže, da se preporuke odbora za terminologiju i nomenklaturu, skupa s prijedlogom internacionalnog odbora za terminologiju, stave na javnu diskusiju i da se u tu svrhu objave u »Arhivu«.

Miholić primjećuje, da će to biti učinjeno, ali smatra, da novi upravni odbor treba da sprovede jednu široko zasnovanu anketu o terminologiji i nomenklaturi, uključujući i Komitet za nauku i kulturu i Jugoslavensku akademiju.

Guštak izjavljuje, da skupština treba donijeti odluku o tome, da li da se preporuke odbora za terminologiju i nomenklaturu prihvate ili ne, te predlaže da se odredi rok unutar kojeg će to biti odlučeno.

Podhorsky smatra, da je Miholićev prijedlog širi te poziva prisutne, da se o tome izjasne.

Iveković izražava čuđenje zbog nereagiranja prisutnih na Miholićevo napadanje prijedloga odbora za terminologiju i nomenklaturu, tim prije, što je svojevremeno na kolokviju za terminologiju odbor bio podstrekavan, da što ustrajnije nastavi svojim radom. Ukazuje na važnost nomenklature i poziva prisutne, da se izjasne za ili protiv preporuke odbora. Kritički se osvrće na izjavu Miholića, da se nomenklatura kod nas stvara zato, da bi nas u inozemstvu mogli razumjeti, i naglašuje, da se ne smije na takav način procjenjivati rad odbora. Ne slaže se sa stanovištem, da kod nas nema potrebe za jednom sistematskom nomenklaturom i ukazuje na to, da je odbor pokušao naći jedan, zajednički jezik za naše kemičare, te da je pokušao unijeti sistem u cijeli problem.

Težak konstatira konflikt tradicionalne nomenklature, koja je neodređena i nejasna, s progresivnim stanovištem, te smatra da bi ovo, novo, trebalo dobiti pravo domaćinstva. Smatra, da cijelu materiju treba štampati u »Arhivu« i da u jednom duljem periodu treba dati prilike, da se izjasne i iznesu svoje argumente i oni koji su protiv nove nomenklature.

Hahn naglašava važnost pitanja nomenklature, ali smatra, da se to ne može brzo riješiti. Ne slaže se s prijedlogom Težaka, da bi predloženu nomenklaturu trebalo prihvatiti, i predlaže, da se dosadašnji rezultati odbora za nomenklaturu objelodane, te da se omogući diskusija.

Rajner poziva prisutne, da skrate diskusiju o nomenklaturi i da se izjasne, da li su za ili protiv preporuka odbora.

Pinter predlaže, da skupština primi izvještaj odbora za terminologiju i nomenklaturu, a da odluku o preporukama rješava kasnije.

Ovaj prijedlog prisutni prihvataju.

Guštak osvrćući se na izvještaj blagajnika konstatira, da je financijska situacija društva vrlo teška. Smatra, da je radi toga otežano izdavanje »Arhiva«, jedan od glavnih zadataka društva, iako je danas aktivnost u tom pravcu najjača. Smatra, da bi bilo kakvi drugi izdaci doveli u pitanje daljnji opstanak »Arhiva«, te sumnja da je danas kod nas opravdano sazivanje jednog internacionalnog kongresa kemičara. Poziva prisutne, da se i oni po tome izjasne.

Matijević primjećuje, da se ne radi o internacionalnom, nego o jugoslavenskom kongresu, na koji bi bili pozvani i neki uvaženi učenjaci iz inozemstva (Robinson, Tiselius, Ružička i Prelog). Objašnjava, da Društvo ne bi radi toga imalo troškova, jer je na Akademijom savjetu da osigura potrebna financijska sredstva. Društvo bi samo imalo da da potrebnu radnu snagu, što ovisi o samim članovima društva.

Guštak primjećuje, da je rok od 6 mjeseci, koliko još preostaje do Kongresa, prekratak i da osim toga Akademijски savjet dozvoljava dolazak stranih gostiju samo na bazi reciprociteta.

Težak primjećuje, da je neumjesno traženje reciprociteta, kada su u pitanju Robinson, Tiselius, Ružička i Prelog. Objašnjava, da se tu radi o prvom jugoslavenskom kongresu za čistu i primjenjenu kemiju, čiji bi nivo bio podignut prisustvom spomenute četvorice učenjaka iz inozemstva. Smatra, da rok od 6 mjeseci nije prekratak za organiziranje kongresa i navodi, da su i druge republike već dale svoju suglasnost da to bude jugoslavenski kongres.

Guštak, predlaže, da skupština odluči, hoće li se pristupiti organizaciji kongresa, i izjavljuje, da se on ne slaže da se u tu svrhu upotrebi društvena imovina.

Podhorsky primjećuje, da ovo posljednje uopće ne dolazi u obzir, jer društvo, obzirom na druge izdatke, i onako nije u mogućnosti, da svoju imovinu stavi na raspolaganje za tu svrhu.

Brihta daje osvrt na cjelokupni rad društva i konstatira, da je društvo kao cjelina jednostrano i uskogradno, te nema dovoljno široke perspektive. Čita izvadke iz pravilnika jednog inozemnog kemijskog društva. Primjećuje, da se na kolokvijima društva ne diskutira o općim problemima, da rad društva nije u skladu s radom DIT-a. Objašnjava, kako u drugim zemljama obično postoji jedno jedinstveno društvo, koje ima više sekcija, te poziva, da se ne ide na dva kolosjeka. Ukazuje na to, da bi nastavnike kemije srednjih škola trebalo pozvati na što uži suradnju s društvom i naglašuje, da taj poziv ne bi trebao uslijediti administrativnim putem, nego bi trebao biti potpuno dobrovoljan. Apelira na članove da pomognu razvoj društva.

Miholić odgovarajući Brihti citira član 4 društvenih pravila, ukazujući, da je identičan s onim, koji je Brihta naveo kao primjer. Ne ulazi u to, da li je potrebno da bude jedno društvo umjesto dva, no želi samo ukazati na to, da nismo jedini (naprotiv izuzetak su SAD), koji imamo dva društva. Smatra, da ne moraju svi naši kemičari biti učlanjeni u istom društvu, a da suradnja među njima ipak bude moguća.

Mirnik naglašava, da je činjenica, da postoje dva društva samo formalne naravi i da to ne sprječava najužu suradnju.

Budući da se više nitko nije javio za riječ, na pitanje predsjednika, da li se prihvaća blagajnički i ostali izvještaji, skupština ih prihvaća. Po tom skupština daje razrješnicu starom upravnom odboru, te predsjednik prelazi na sljedeću točku dnevnog reda: izbor upravnog odbora, i moli tajnika da upozna prisutne s procedurom izbora.

Nakon tajnikova objašnjenja, za riječ se javlja Njegovan, koji naglašuje da treba dobro razmisliti, koga da se predloži za predsjednika i za upravni odbor u novom periodu. Ukazuje ukratko na dosadašnji rad društva te konstatira, da je društvo danas uspješnije, nego što je bilo prije rata. Konstatira, da je Težak dosada bio najaktivniji u radu društva, da je koordinirao rad

društva s drugim društvima i institucijama u zemlji i da je uspostavio kontakt s inozemnim društvima i institucijama i time znatno doprinio podizanju nivoa društva. Ukazuje na nove zadatke, koji stoje pred društvom, naročito na predstojeći kongres za čistu i primjenjenu kemiju, te predlaže Težaka za predsjednika. Podvlači, da to me znači nezadovoljstvo s dosadašnjim upravnim odborom.

Iveković daje protuprijedlog. Poštuje rad Težaka, no smatra, da je u svom radu imao kako uspjeha, tako i neuspjeha. Međutim smatra, da za predsjednika treba birati onoga, koji je bio član društva kroz dulji period, nego što je bio Težak. Obzirom da se društvo nalazi u jubilarnoj godini, predlaže za predsjednika Podhorskog, koji je radio u društvu neprekidno 25 godina. Smatra Podhorskog najpogodnijim za predsjednika i radi reprezentiranja prema inozemstvu obzirom na njegovo poznavanje stranih jezika.

Grdenić se slaže s prijedlogom Njegovana. Spominje, da je sam Podhorsky nakon svog referata ukazao na to, kako je društvo u svojoj historiji došlo u krizu onda, kada je kroz dulji vremenski period imalo istog predsjednika. Navodi, da je Težak bio onaj, koji je poslije rata društvo počeo organizirati i obnavljati njegov rad. Objašnjava, da je običaj, da se u naučnim društvima svakiput bira drugi predsjednik, te predlaže Težaka za predsjednika.

Sabioncello smatra, da su oba predložena zavrijedila, da im društvo bude zahvalno. Pridružuje se prijedlogu Ivekovića.

Njegovan osvrćući se na primjedu Ivekovića ukazuje na to, da i Težak također poznaje jezike, te da osim toga ima tu prednost, da je jedan od naših najaktivnijih i najplodnijih naučnih radnika, koji se je afirmirao i u inozemstvu, naročito u Americi.

Matijević objašnjava, da društvena pravila dopuštaju tajno glasanje, u koliko netko od prisutnih članova to zatraži.

Iveković predlaže tajno glasanje.

Prije pristupanja glasanju za predsjednika, na prijedlog Balenovića, prisutni biraju Miholića za glavnog urednika »Arhiva«. Po tom se pristupa tajnom glasanju za izbor predsjednika. Iveković i Grdenić, nakon prebrojavanja glasova, saopćavaju slijedeći rezultat:

Težak	35 glasova
Podhorsky	19 glasova
Uzdržanih	2 glasa.

Predsjedavajući proglašuje Težaka za predsjednika i čestita mu. Po tom se prelazi na izbor upravnog odbora i redakcionog odbora »Arhiva«. U upravni odbor izabrani su slijedeći članovi: Krleža, Podhorsky, Grdenić, Brihta, Matijević, Rajner, Vouk i Zerdj. U redakcioni odbor »Arhiva« izabrani su: Karšulin, Guštak, Gustavson, Hahn, Iveković, Balenović, Mirnik i I. Filipović. U nadzorni odbor izabrani su Njegovan i Pinter.

Potom predsjedavajući predlaže prelaz na 6. točku dnevnog reda.

Težak poziva prisutne, da se izjasne, da li da Koordinacioni odbor kemijskih društava pređe u Savez kemijskih društava, i da li da se nastave pripreme za I. jugoslavenski kongres za čistu i primjenjenu kemiju, koji bi se imao održati u Zagrebu mjeseca listopada 1952. povodom proslave 25 godišnjice Hrvatskog kemijskog društva.

Miholić primjećuje, da je najprije potrebno osigurati materijalna sredstva za kongres, inače slaže se sa prijedlogom.

Težak apelira na članove, da se izjasne u principu, da li se slažu sa sazivanjem kongresa, s tim da se sačeka stav Akademijaskog savjeta, koji bi — ukoliko i on daje svoj definitivni pristanak — imao snositi troškove. Daje prijedlog za program kongresa: tri dana za originalne radove iz fizikalne, anorganske i organske kemije te tehnologiju, a četvrti dan za predavanja iz područja nastave i organizacije.

Balenović smatra, da treba dati prijedlog, koji će ljudi sudjelovati u izradi programa kongresa. Ukazuje na kratkoću vremena i predlaže, da se radovi za kongres prijave do prvog maja.

Barić predlaže, da se zatraži novčana pomoć od Savjeta za nauku i kulturu FNRJ.

Prihvata se prijedlog Podhorskog, da novi upravni odbor nastavi s radom na organiziranju kongresa, kao i prijedlog, da Koordinacioni odbor kemijskih društava pređe u stalni savez.

Balenović se osvrće na dio tajnikova izvještaja, u kome se govori o kolokvijima, te predlaže, da se kolokviji podijele na anorganske, organske i fizikalno-kemijske s tim, da se unaprijed zaduže pojedini predavači po tim grupama. Smatra, da bi time odgovornost za aranžiranje kolokvija bila veća. Primjećuje, da biokemijska grupa može ispuniti trećinu kolokvija.

Brihta se ne slaže s ovim prijedlogom, jer smatra, da se neke teme ne mogu svrstati samo u jednu grupu.

Iveković sumnja, da se Balenovićev prijedlog može ostvariti iz praktičnih razloga.

Schulz, smatra, da je najbolje, da se program kolokvija daje unaprijed mjesec dana, no izražava žaljenje, što to do sada nije uspijevalo, jer je u zadnji čas trebalo nalaziti predavače. Sumnja, da bi se Balenovićev prijedlog mogao ostvariti.

Balenović primjećuje, da je sa svojim prijedlogom jedino htio riješiti 1/3 teškoća kod organiziranja kolokvija.

Iveković predlaže, da redakcioni odbor zaduži po jednog člana za fizikalnu, anorgansku i organsku kemiju, koji bi se brinuli za organiziranje kolokvija.

Težak podržava prijedlog Ivekovića, ali ističe, da kolokviji nisu stvar trojice niti jednoga, nego su stvar svih kemičara u Zagrebu. Predlaže kao koordinatora za pripremu kolokvija Schulza, koji je i do sada na tome najviše radio.

Ovaj prijedlog prisutni prihvataju.

Guštak pita, da li se prima Ivekovićev prijedlog.

Težak objašnjava, da je u njegovom prijedlogu uključen i Ivekovićev.

Balenović traži detaljnije objašnjenje.

Težak objašnjava, da njegov prijedlog obuhvaća odbor trojice članova, koji bi bili povezani s redakcionim odborom, a koordinatorski za sve bio bi Schulz.

Prisutni prihvataju ovaj prijedlog i time je u 21 sat i 45 minuta skupština zaključena.